

**İstanbul Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi**

**Din
ve
Dünya
Barışı**

**Uluslararası
Sempozyum**

**International Symposium on
Religion and the World Peace**

**26–28 Nisan 2007
İstanbul Üniversitesi Rektörlük Binası, Beyazıt, İstanbul**

İstanbul 2008

Hz. Muhammed'e Atfedilen Şiddet İçerikli Rivayetlerin Bilimsel Değeri/ A Critical Study On Narrations/Hadiths Which Contented Violence And Attributed To The Prophet Muhammad

Doç. Dr. Mustafa Ertürk, İstanbul Üniv.

Giriş:

İslâm karşıtlığı/düşmanlığı özellikle 11 Eylül 2001 hâdisesinden sonra dünyanın gündeminde sürekli bulunmakta, İslâm aleyhinde yapılan her türlü yayın ve propaganda günümüzün iletişim ve bilişim araçları sayesinde hızla yayılmaya devam etmektedir. Bu yayınların ana hedefi de İslâm'ı tanımayan diğer din ve inanç müntesplerinin düşüncesinde bir İslâmophobia /İslâm Korkusunu yerleştirmek, İslâm'a ve müslümanlara karşı antipati sağlayarak İslâm'ın yayılmasını engellemektir. İslâm karşıtlığı oluşturmada ileri sürülen iddialar genellikle, 11 Eylül hâdisesi ve daha sonra gelişen olaylarla bağlantı kurularak, "İslâm'ın şiddet dini; Kur'ân'ın şiddet ve terör kitabı, tebliğcisi olan Hz. Muhammed'in de şiddet ve terör adamı olduğu sürekli ve değişik versiyonlarıyla gündeme getirilmektedir. Bu dine mensup olan müslümanların, Kur'ân ve Hz. Peygamber'in sünnetinden hareket ederek, terörist oldukları vurgulanmaktadır. İleri sürülen bu iddia ve aleyhte propagandalarla İslâm'ın bir barış dini değil, savaş dini olduğu, "dünyanın en müsahamasız dini"¹ nitelemesiyle kendisinden olmayan insanlara ve diğer din mensuplarına savaş

¹ Bilhassa Amerika'daki 'Jihadwatch' editörü ve aynı zamanda the *New York Times* tarafından Best Seller olarak takdim edilen *The Truth About Muhammad* (Regnery); *The Politically Incorrect Guide to Islam (and the Crusades)* (Regnery); *Islam Unveiled: Disturbing Questions About the World's Fastest Growing Faith* (Encounter) and *Onward Muslim Soldiers: How Jihad Still Threatens America and the West* (Regnery). Daniel Ali ile birlikte yazdığı *Inside Islam: A Guide for Catholics* (Ascension), ve *The Myth of Islamic Tolerance: How Islamic Law Treats Non-Muslims* (Prometheus) isimli kitabın editörlüğünü yapan Robert Spencer tarafından son derece tecavüzkar bir şekilde kampanya yürütülmektedir. Özellikle Ekim 2006'da yayımlanan son kitabının *The Truth About Muhammad* (Muhammed Hakkındaki Gerçek) ana başlığından sonra alt başlıkta *Founder of the World's Most Intolerant Religion* (Dünyanın En Müsahamasız Dinin Kurucusu) ifadesine yer vermesi oldukça tahrikkârdır.

açtığı² dile getirilmektedir. Bu sloganik ve tahrikkâr beyanları delillendirmek için de onun temel kaynakları olan Kur'ân'dan ve bilhassa Hz. Peygamber'e ait olduğu ifade edilen rivayetlerden ve İslâm tarihi kaynaklarında zikredilen müslümanların faaliyetlerinden örnekler getirilmeye çalışılmaktadır.

İşte bu tebliğde, İslâm'ı; Kur'ân'ı ve Hz. Muhammed'i şiddet ve terör yanlısı olarak göstermeye gayret edenlerin delil diye sundukları özellikle Hz. Muhammed'in İslâm'ı kabul etmeyen diğer inanç sahiplerine yönelik uygulamalarını anlatan ve ona izafe edilen bazı rivayetlerin bilimsel değerinden bahsedilecektir. Söz konusu rivayetler hem İslâm karşıtlığı yapan ve etkin konumda olan internet sitelerinde³ oldukça yaygın olarak kullanılmakta hem de İslâm ve Hz. Peygamber hakkında yazı yazan öryantalistler⁴ tarafından dile getirilmektedir. Ancak biz burada verilen rivayetlerin hepsini değil, özellikle dikkat çekici iki rivayet üzerinde duracağız.⁵ Birisi Ebû 'Afek isminde 120 yaşlarında olduğu söylenen yahudi bir adam ile 'Asmâ bnt. Mervân isminde bir kadının Hz. Peygamber'i, İslâm'ı tahkir ve tezyif eden şiirler söyledikleri için güya Hz. Peygamber tarafından haklarında öldürülmeleri talimatı verildiğine dairdir. **Bu sebeple biz söz konusu bu iki bilgiyle/rivayetle alâkalı akademik herhangi bir çalışmayı tespit edemediğimizden dolayı,** tebliğin sunum sınırı çerçevesinde bunların bilimselliğini ve bilhassa İslâm ve Müslüman dünyasıyla iştigal eden diğer din ve inanç mensubu akademisyenlerin dikkatlerine "Din ve Barış Sempozyumu" vesilesiyle sunmak istedik.

2 Mesela Batı dünyasının değişik ülkelerinde Hz. Muhammed'in bir terörist gibi gösterilmeye çalışıldığı karikatürler; Hollanda'da Özgürlük Partisi milletvekili Geert Wilders'in The Daily Telegraph, 01.03.2007 tarihli nüshada "İslâm Şiddet Dinidir, Kur'ân şiddet Kitabıdır ve Muhammed şiddet adamıdır, şeklindeki beyanı ("Islam itself is the problem. Islam is a violent religion," he told The Daily Telegraph. "The Prophet Mohammed was a violent man. The Koran is mostly a violent book. We should invest in Muslim people but they have to first get rid of half the Koran and half of their beliefs," he said.") ve İslâm aleyhine yayın yapan bazı internet siteleri (www.answering-islâm.org/Silas/terrorism.htm); www.islamiyetgercekleri.com/siddet.htm; http://www.jihadwatch.org/http://www.americanthinker.com/articles.php?article_id=3920

3 www.answering-islâm.org/Silas/terrorism.htm

4 Mesela bk. P. De Lacy Johnstone, *Muhammad and His Power*, Delhi, 1901, s. 96; W. Montgomery Watt, *Muhammad at Madina*, Oxford, 1981, s. 15, 18, 178, 179; Maxime Rodinson, *Mohammad*, translated by Anne Carter, s. 171, 172.

5 Bütün rivayetleri bu tebliğ çerçevesinde tetkik etmemiz elbette mümkün gözükmemektedir. Sunacağımız temel kriterler çerçevesinde diğer rivayetlerin de benzer testlere tabi tutulması onların bilimsel değerini ortaya koyacaktır.

Esas konuya başlamadan evvel tebliğin başlığında yer alan bazı kavramlara verdiğimiz anlamlara kısaca işaret edelim. ‘Şiddet içerikli’ ifadesindeki şiddet⁶ tabiriyle, bir insanın bir başka insanı hukukun dışındaki tarz ve üslupta maddi/bedeni ve manevi/ruhi yönden kaba kuvvet kullanarak yaralama, incitme, öldürme ve etkisiz hale getirme eylemini kastetmekteyiz. Mesela haksız yere adam öldürme (savaş dışında); savaş halinde iken bile işkenceyle (yakma vs.) yaralama ve öldürme, savunmasız insanlara; kadınlara, çocuklara, yaşlılara ve sivillere karşı yapılan her türlü olumsuz eylemi içerir.

Bilimsel değer’den kastımız da şudur: Nakledilen bilgi ve belgelerin rivayet kabul kriterleri çerçevesinde değerlendirilerek güvenilir ve sağlam olup olmadıklarının ortaya konulmasıdır. Bunun İslâmi literatürdeki adı, rivayet kabul şartları sistemi dediğimiz “Rivayet Tenkidi”dir. Rivayet tenkidi bir rivayetin hem sened hem de metin yönünden tahlil edilerek doğru olup olmadıklarını araştırmak, sorgulamak ve bu sorgulama neticesinde bir değerlendirme yapmaktır.

Şimdi İslâm karşıtlığı yapılan, İslâm’ın barış dini değil, savaş ve terör dini olduğuna dair yayınlarda ileri sürülen rivayetleri zikrederim. Bu çalışma üç kısımdan oluşmaktadır: 1. Ebû ‘Afek Hâdisesi, 2. ‘Asmâ bnt. Mervân Hâdisesi, 3. Rivayetlerin Kaynak ve Muhteva Değeri

1. Ebû ‘Afek (ابو عفاك) Hâdisesi

1. 1. İslâm karşıtlığı yapılan yayınlarda Hz. Muhammed’in ilk terörist faaliyetleri başlığı (“Muhammad’s Early Terrorist Acts”)⁷ altında verilen örnekler arasında en başlarda zikredilene Ebû ‘Afek hâdisesidir. Öncelikle ifade edilen bu hâdisenin ilk zikredildiği kaynakları ve bilgileri aktarıp ondan sonra değerlendirmesini yapalım. Bu olay ilk defa İbn Hişâm’ın (ö. 218/833) İbn İshâk’ın (ö. 151/768) *Sîre*’sini ihtisar ederek *es-Sîretü’n-nebeviyye* adıyla yazdığı eserde “İbn İshâk dedi ki...”, diyerek zikredilmekte ve “Seriyyetü Sâlim

⁶ Şiddet kelimesi Arapça sözlüklerde ‘bir şeyi güçlendirmek, bir şeyi sıkıca bağlamak, sıkıştırmak, bir şeyde ısrar etmek...’ anlamlarına gelmektedir. Bkz. İbn Manzûr, *Lisânü’l-arab*, “ş-d-d” mad. Türkçe sözlükte ‘Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğinlik, sertlik veya karşıt görüşte olanlara, inandırma veya uzlaştırma yerine kaba kuvvet kullanma, mecazi olarak da duygu veya davranışta aşırılık’ anlamındadır. Bkz. *Türkçe Sözlük*, “şiddet” mad. TDK yayınları.

⁷ Mesela bkz. www.answering-islâm.org/Silas/terrorism.htm

b. 'Umeyr li katli Ebû 'Afek" başlığı altında nakledilmektedir. Söz konusu hâdise şudur:

"İbn İshâk der ki: Benî Umeyye oğullarından Amr b. Avf oğullarından Ebû 'Afek'in öldürülmesi için Sâlim b. Umeyr'in gazvesi.

Hız. Peygamber el-Hâris b. Süveyd b. Sâmit'i öldürdüğü zaman Ebû 'Afek nifakını ortaya çıkardı ve şu şiiri söyledi (şiirde Hız. Peygamber'in aleyhine sözler söylemiştir). Hız. Peygamber "Kim benim için bu habîsle ilgilenecek?" der. Bunun üzerine Benû Amr b. Avf'ın kardeşi ve Bekkâin'den⁸ olan Sâlim b. Umeyr gider ve onu öldürür." Ümâme el-Müzeyriyye de bununla ilgili bir şiir söyler."⁹

1. 2. Vâkıdî'nin (ö. 207/823) *Kitâbü'l-Megâzî*'sinde bu olayla ilgili ilave bilgilere rastlamaktayız. Rivayette Amr b. Avf oğullarından olup müslüman olmayan ve kendisine Ebû 'Afek denilen 120 yaşlarında bir ihtiyarın, Hız. Peygamber Medine'ye geldiğinde ((insanları)) kışkırttığı, Bedir muharebesini kazanıp Medine'ye dönünce de hased ve düşmanlığından dolayı aleyhine şiir söylediği, bunun üzerine Neccâr oğullarından Bekkâin'den biri olan Sâlim b. Umeyr'in "Ya Ebu Afek'i öldürecekim ya da ölecekim" diyerek adakta bulunduğu ve bir gece Ebû Afek uyurken gizlice yattığı yere girip kılıcıyla göğsüne sokarak öldürdüğü kaydedilir. Bu olayın Hicretten sonra 20. ayın başında Şevval ayında gerçekleştiği belirtilir.¹⁰

2. 'Asmâ bnt. Mervân (عصماء بنت مروان) Hâdisesi.

2. 1. İslâm peygamberinin şiddet yanlısı ve terörist faaliyetlere izin verdiğini dile getirenlerin ileri sürdüğü diğer bir rivayet de 'Asmâ bnt. Mervân

⁸ Tebuk gazvesine katılmadıkları için üzülüp ağlayan yedi sahabî hakkında kullanılan tabirdir. Bk. İbn Sa'd, *et-Tabakâtiü'l-kübrâ*, Beyrut, Darü sadr, III, 480; İsmail L. Çakan, "Bekkâin", *DİA*, İstanbul, 1992, V, 363-364.

⁹ İbn Hişâm. *es-Siretü'n nebeviyye*, IV, 251.

¹⁰ Vâkıdî, Muhammed b. Ömer b. Vâkıd, *Kitâbü'l-Megâzî*, nşr. Marsden Jones, I-III, 3. bs., Âlemü'l-kütüb Beyrut, 1984, I, 174-175. İbn Sa'd bu rivayeti Vâkıdî'den aldığını zikrederek nakleder. Ancak Sâlim'in Ebû Afek'i nasıl öldürdüğünü aktarmaz (İbn Sa'd, *et-Tabakâtiü'l-kübrâ*, III, 480.

hâdisesidir. Yine İbn Hişâm'ın (ö. 218/833) İbn İshâk'ın Sîre'sinden (ö. 151/768) naklettiği rivayette kısaca şunlar anlatılmaktadır:

“‘Umeyr b. ‘Adî el-Hatmî'nin Zeyd b. Ümeyye oğullarından olan ‘Asmâ bnt. Mervân'ın gazvesi.

Ebû ‘Afek öldürüldüğü zaman (bu kadın) nifakını ortaya çıkardı. Benû Hatme'den olan Yezîd b. Zeyd ismindeki bir adamla evli olan bu kadın İslâm'ı ve müslümanları kınayan bir şiir söyledi. Hasan b. Sâbit de onun şiirine bir başka şiirle karşılık verdi. Bu haber kendisine ulaşınca Hz. Peygamber “Beni, Mervân'ın kızından kim kurtaracak? dedi. Hz. Peygamber'in yanında bulunan ‘Umeyr b. ‘Adî el-Hatmî Hz. Peygamber'in bu sözünü duydu. Akşam olunca o kadının evine gidip onu öldürdü. Sabah Hz. Peygamber'le beraber iken Umeyr “Ey Allah'ın Resûlü! Ben o kadını öldürdüm” dedi. O da “Ey ‘Umeyr, Allah'a ve Resûlüne yardım ettin” diye karşılık verdi. ‘Umeyr “Ey Allah'ın Resûlü, bundan dolayı bana bir ceza verilecek mi?” diye sorunca, Peygamber de “Onun hakkında (o kadından dolayı) iki dişi keçinin başları bile tokuşturulmaz” dedi. ‘Umeyr kabilesine geri döndü. O zaman Mervân'ın kızının 5 erkek evladı olduğu için Benî Hatme arasında kargaşa vardı. ‘Umeyr b. ‘Adî Resûlullah'ın yanından geldiğinde şöyle dedi: “Ey Hatme oğulları, Mervân'ın kızını ben öldürdüm. Haydin topluca birden bana hücum edin, gücünüz yetiyorsa bakayım. Beni bekletmeyin” (diye meydan okudu). İşte o gün Benû Hatme yurdunda İslâm'ın izzet bulduğu ilk gündür. Onların aralarından müslümanlığını gizleyenler de vardı. Benû Hatme'den ilk müslüman olan da ‘Umeyr idi. Ona kârf denilirdi. Abdullah b. Evs, Huzeyme b. Sabit de müslüman olmuşlardı. ‘Asmâ bnt. Mervân'ın öldürüldüğü gün İslâm'ın yüceliğini gördükleri için Benû Hatme'nin erkeklerinden bir grup da müslüman oldu.”¹¹

2. 2. Bu rivayetin Vâkıdî'nin (ö. 207/823) *Kitâbü'l-Megâzî* isimli kitabındaki versiyonu biraz daha ayrıntılıdır. Rivayette ‘Asmâ'nın Hz. Peygamber'e eziyet ettiği, İslâm'ı kınadığı, Peygamber'e karşı kışkırtıcılık yaptığı ve şiir söylediği belirtilir. (Burada İbn Hişâm'daki şiir yer almakta, fakat 4. beyit zikredilmemektedir.) Onun bu şiiri ve kışkırtıcılığı ‘Umeyr b. ‘Adî'ye ulaşınca, “Allah'ım sana and ediyorum ki Resûlullah Medîne'ye dönerse- ki Hz. Peygamber o vakit Bedir'de idi- elbette onu öldüreceğim”, diye yemin eder. Hz. Peygamber Bedir'den dönünce ‘Umeyr bir gecenin ortasında kadının evine girer. Kadının çevresinde uyuyan çocukları vardı. Kucağında da emzirdiği bir

¹¹ İbn Hişâm, *a.g.e.*, IV, 251-254.

başka çocuğu vardı. 'Umeyr emzirdiği çocuğu kadının kucağından alıp bir tarafa koyar. (Ondan uzaklaştırır.). Sonra kılıcını kadının göğsünden batırıp sırtından çıkana kadar saplar ve öldürür. Umeyr hemen çıkıp gider. Hz. Peygamber'le birlikte Medine'de sabah namazını kıldığında Hz. Peygamber namazı bitirince 'Umeyr'e bakar ve "Mervân'ın kızını öldürdün mü? diye sorar. O da "Evet. Babam sana feda olsun ya Resûlallah" diye cevap verir. 'Umeyr o kadını öldürdüğünden dolayı Hz. Peygamber'e bir sıkıntı gelmesinden endişe ettiğinden dolayı "Ey Allah'ın Resûlü! Bu hususta bana bir ceza gerekir mi?" diye sorar. Peygamber de "İki dişi keçinin kafalarını bile tokuşturmasına gerek yoktur." der. 'Umeyr "Hz. Peygamber'den duyduğum ilk kelime buydu" demiştir. Peygamber etrafındakilere dönerek Allah'a ve Resûlü'ne gaybdan yardım eden birisini kim görmek isterse, 'Umeyr b. 'Adî'ye baksın" der. Ömer b. el-Hattâb da "Allah'a sıkı sıkıya itaat eden şu a'mâ (kör) adama bakın" deyince, Peygamber de "Ona a'mâ demeyin, ancak o basîr'dir (görendir)" der." Hikayenin bundan sonraki kısmında 'Umeyr'in kabilesine döndüğü ve onlara meydan okuduğu belirtilir. Bu meydan okumasından dolayı da Hasan b. Sâbit ona bir şiir söylemiştir.¹²

3. Rivayetlerin Kaynak ve Muhteva Değeri: Bilimsel Değeri

3.1. Kaynak değeri: Kaynak değeri derken, rivayetlerin geçtiği ilk kitapların müellifleri, yani İbn İshâk ve Vâkıdî'nin, hadis tenkidi kriterleri açısından rivayetlerine ne derece itibar edilip edilmeyeceği ile rivayetin senedini konu edinmektedir.

3.1.1. İbn İshâk hakkındaki kanaatler: Hadis münekkid alimleri arasında İbn İshâk'ın Hz. Peygamber'in hayatı hakkındaki bilgilerinin bilhassa megâzî, yani Hz. Peygamber'in savaşlarının ve gönderdiği seriyyeleriyle ilgili bilgilerin ne derece sağlam olup olmadıklarında ihtilaf edilmiş, ekseriyetle kabul edilen görüşe göre, rivayetlerin her birinin ayrıntısıyla incelenmesi ve hemen kabul edilmemesi gerektiği sonucuna varılmıştır.¹³ Bilhassa Hz.

¹² Vâkıdî, *Kitâbü'l-Megâzî*, I, 172-174. İbn Hişâm'daki rivayette Asmâ'nın Hz. Peygamber aleyhine okuduğu şiirden sonra Hasan b. Sabit'in ona karşı şiir okuduğu zikredilmektedir. Bunun sebebi de İbn Hişâm'ın İbn İshâk'tan gelen rivayetin tamamını nakletmeyip ihtisar etmesinden kaynaklanmaktadır.

¹³ Mesela bk. Mustafa Fayda, "İbn İshâk", *DİA*, İstanbul 1999, XX, 93-96; Montgomery Watt, *The Reliability of Ibn Ishâq's sources*, *Early Islam- collected Articles*, Edinburg 1990, s. 13-23.

Peygamber'in Hayber, Kurayza, Nadîr gibi gazvelerine dair bilgileri yahûdî asıllı müslümanlardan aldığı için de tenkid edilmiştir.¹⁴ İbn İshâk Hz. Peygamber'in hayatıyla ilgili bilgileri umumiyetle tahlile tabi tutmadan bir tarihçi sıfatıyla eserine aldığı için kaynağın sağlam olması çerçevesinden bakıldığı zaman *gerek rivayetlerde senedin olmayışı gerekse İbn İshâk'ın rivayetleri toplama ve derleme usulü hakkındaki olumsuz düşünceler*, iddia edilen olayların gerçeklik payını tamamen şüpheli hale getirmektedir. Bundan dolayı da kaynağı şüpheli bir rivayeti reddetmek gerekir.

3.1.2. Vâkıdî hakkındaki kanaatler: Bu rivayetler Vâkıdî'nin eserinde, hem de ayrıntılı bir şekilde yer aldıklarına göre münekkid hadis âlimlerinin Vâkıdî hakkındaki genel görüşlerini de kısaca belirtelim. Vâkıdî'yle ilgili olarak meşhûr münekkid âlimlerden bir kısmı "kezzab/yalancı", "yeda'u'l-hadîs/hadis uydurur", "müdelîs" ve "metrûk" gibi ifadeleri kullanarak cerh etmişler, bir kısmı da onun sika/güvenilir ve me'mûn/rivayetine güven duyulan birisi olduğunu söylemişlerdir. Fakat bu bilgileri kaydeden ve iyi bir hadis münekkidi olan Zehebî (ö. 748/1347) Vâkıdî'nin zayıflığı konusunda icmâ'ın olduğunu vurgulamaktadır.¹⁵ Dolayısıyla Vâkıdî'nin naklettiği bu haberlerin de şüpheli olduğu ortaya çıkmaktadır.

3.1.3. Rivayetlerin Sened Değeri:

3.1.3.1. Ebû Afek rivayetinde İbn İshâk kaynaklı rivayette herhangi bir sened olmadığı için İbn Hişâm doğrudan "İbn İshâk dedi ki" diye başladığı için hadis kriterlerine göre bu rivayet kabul edilemez.

Vâkıdî'deki rivayette ise "Said b. Muhammed-Umare b. Ğaziyye-Ebû Mus'ab İsmail b. Mus'ab b. İsmail b. Zeyd b. Sabit- Esyâihi/seyhlerinden" şeklinde bir sened vardır. Bu senedin sonunda hem isimleri bilinmeyen/meçhul kişiler vardır, daha doğrusu kimlerin olduğu belli değildir, hem de senedde inkıta vardır. Bu sebeple sened yönünden de zayıf bir rivayettir ve bu rivayetin de bilimsel bir değeri bulunmamaktadır.

3.1.3.2. 'Asmâ bnt. Mervân hâdisesiyle ilgili rivayette İbn İshâk Abdullah b. el-Hâris b. Fudayl isimli birisinin bu olayı babasından aktardığını

¹⁴ Bkz. Fayda, "a.g.m.", s. 94.

¹⁵ Bkz. Zehebî, Ebû Abdullah Muhammed b. Osman, *Mîzânü'l-i'tidâl fî nakdi'r-ricâl*, nşr. Ali Muhammed el-Bicâvî), (I-IV), Dimaşk, ts., Dârü'l-fikr, III, s. 662-666.

söylemektedirler ve Vâkıdî de olduğu gibi bu senedi kaydeder ki, ilk kaynak yine İbn İshâk'dır. Fakat senede isimleri geçen gerek Abdullah gerekse babası hakkında yeterli malumat tabakat kitaplarında yoktur. Sadece Abdullah'ın, babasından, İbn Mehdî'nin de ondan hadis rivayet ettiği¹⁶, babası el-Hâris b. Fudayl el-Hatmî hakkında da İbn Maîn'in sika tabirini kullandığına dair bilgi vardır.¹⁷ Bununla beraber el-Hâris b. Fudayl sahabî olmadığı için yine senedde kopukluk vardır ve sened itibariyle zayıftır ve bilimsel değeri bulunmamaktadır.

Bu rivayetle ilgili olarak kaydedilmesi gereken önemli bir bilginin de burada kaydedilmesi gerekir. Meşhur hadîs münekkid alimlerinden İbn Adî (ö.) "Muhammed b. el-Haccâc – Mecâlid - İbn Abbas." senediyle gelen böyle bir rivayetin olduğunu, ancak Muhammed b. el-Haccâc el-Lahmî'nin bu haberi uydurduğunu söylemesi¹⁸ haberin ne derece güvenilir olup olmadığını düşündürmektedir.

3.2. Rivayetlerin Muhteva Değeri: Münekkid hadîs alimleri, bir rivayetın senedi sahih ve sağlam olsa bile, metni ve muhtevası şayet Kur'ân'a, Hz. Peygamber'in sünnetine, tarihi hâdiselere, akla ve bilimsel gerçeklere aykırı ise o rivayetın delil alınabilecek herhangi bir yönünün olmadığını söylemişler. Bununla beraber senedinin sahih ve sağlam olmaması o rivayetın her zaman sahih olamayacağı anlamına gelmeyebilir, ihtimaliyetini de göz önünde bulundurarak, isnad yönünden kesinlikle güvenilir ve sağlam kabul görmeyecek olan üzerinde durduğumuz rivayetlerin metinlerinden aşağıda çıkacak sonuçlara göre muhtevasının da Kur'ân'a, Hz. Peygamber'in sahih sünnetine aykırı olup olmadıklarına sadece birkaç örneğe referans vererek işaret etmekte fayda vardır.

Düz okumayla her iki rivayetten; 1. savaş halinde olmadığı halde hem Ebû 'Afeke isminde 120 yaşlarında yahudî yaşlı bir adamın hem de (birisi emzirilme çağında olan) 5 çocuklu Asmâ bnt. Mervân isimli Yahudi bir kadının şiirle, yani sadece sözle İslâm'ı tahkir ve tezyif edici sözler söyledikleri için Hz. Peygamber tarafından öldürülmelerinin emredildiği, 2. 120 yaşındaki Ebû Afeke'in yatağında ve savunmasız iken öldürülmesi, 3. Asmâ isimli yahudi kadının da çocuklarıyla gece uyurlarken kucağındaki çocuğunun alınıp uzaklaştırıldıktan veya bir kenara konulduktan sonra göğsünden sırtına

¹⁶ Buhârî, *et-Târîhu'l-Kebîr*, V, 66.

¹⁷ İbn Ebû Hâtım, *el-Cerh ve't-Ta'dîl*, III, 86, no: 394; Buhârî cerh ve tadile yönelik herhangi bir bilgi vermez (*et-Târîhu'l-Kebîr*, II, 279).

¹⁸ İbn Adî, *el-Kâmil fi du'afâi'r-ricâl*, VI, 2156.

varıncaya kadar kılıcın sokulup çıkartılarak öldürüldüğü, 4. (Rivayetlerde bunların nasıl öldürüldüğü Hz. Peygamber'e anlatılmamakla beraber) bunlara suikast yapılması için Hz. Peygamber'in emir verdiği veya tasvip ettiği sonuçları çıkmaktadır.

Elbette bu ve benzeri¹⁹ rivayetlerden çıkacak sonuçlara göre, bilhassa İslâm'ı tanımayan diğer din ve inanç müntesiplerinin zihinlerinde Hz. Peygamber'in 120 yaşlarındaki bir yaşlıyı ve 5 çocuklu bir kadını öldürtecek kadar aciz, korkak, acımasız, zalim ve günümüzdeki İslâm karşıtlarının deyimiyile bir terörist imajı belirecektir.

Öncelikle Kur'ân'da Hz. Peygamber'e inanmayanların kendisi hakkındaki sözlerine sabretmesi ve cezasını da Allah'ın vereceğini belirten çok sayıda âyet bulunmaktadır.²⁰ Bu ayetlerde, Hz. Peygamber'e karşı söylenen her türlü incitici söze karşılık sabretmesi tavsiye edilmektedir. Halbuki söz konusu rivayetlerde ihtiyar bir adamın ve 5 çocuklu kadının sadece şiir söyledikleri için öldürüldükleri belirtiliyor. Bu sebeple Kur'ân hiçbir şekilde sözle veya şiirle İslâm'ı tahkir ve tezyif ettikleri için İslâm'ı kabul etmeyenlerin öldürülmelerini emretmemiş, aksine Hz. Peygamber'in sabretmesini ve aldırılmamasını sürekli vurgulamıştır. Âlemlere rahmet²¹ olarak gönderilen ve Allah'ın rahmeti ile etrafındaki insanlara yumuşak davranan, şayet kaba ve katı yürekli olsaydı etrafındaki insanların dağılıp gideceklerini bilen ve bunu uygulayan²², daima af yolunu tercih etmesi kendisine²³ tavsiye edilen ve bunu uygulayan bir peygamberin yukarıda anlatıldığı şekliyle sadece İslâm'ı sözle tahkir ettikleri ve kışkırtıcılık yaptıkları için öldürülmelerini emretmesini veya bu eylemi tasvip etmesini düşünmek Kur'ân açısından katiyetle mümkün değildir. Kur'ân Hz. Peygamber'e daima "affedici" olmayı emretmiş, Hz. Peygamber de her zaman affedici olmuştur. Mesela amcası Hamza'yı vahşice öldüren Vahşi'yi affetmesi²⁴, kendisine zehirleyen bir yahudi kadının öldürülmesini

19 Şiddet içerikli başka rivayetlerin tetkiki ve değerlendirilmesine dair bir başka çalışma için bkz. Mustafa Ertürk, "Şiddet İçerikli Bazı Rivayetlerin Tahlili ve Tenkidî", *Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2002/2, s. 71-99.

20 Kâf (50)/39; Tâhâ (20)/130; Sâd (38)/17; Mü'min (40)/77; Ahkâf (46)/35; Nahl (16)/127

21 Enbiyâ (31), 107.

22 Âl-i İmrân (3)/159

23 A'râf (7)/199

24 Buhârî, "Megazî", 23 (V, 36-37).

yasaklaması²⁵, verilebilecek en sarîh delillerdir. Ayrıca savaş halinde bile kadınların, yaşlıların ve çocukların öldürülmelerini yasaklaması²⁶, sözü edilen rivayetlerin Kur'ân'ın ve Hz. Peygamber'in sünnetine bütünüyle aykırı olduklarını göstermektedir.

4. Sonuç:

Bu çalışmada İslâm'ın şiddet ve terör dini olduğu, terörü teşvik ettiği şeklindeki günümüz İslâm aleyhtarlarının ileri sürdüğü bilimsel değeri üzerinde durmaya çalıştık. Neticede Ebû 'Afeke ile Asmâ bnt. Mervân isimli kişilerin İslâm aleyhine şiir okudukları için acımasızca Hz. Peygamber'in emriyle öldürüldüklerine dair iki rivayetin rivayet kabul kriterleri açısından asla kaynak değerlerinin olmadığı, muhtevalarının da İslâm'ın temel prensiplerine tamamen aykırı oldukları için kabul edilemeyeceği ortaya çıkmaktadır.

Şunu açıkça belirtmek gerekir ki bu iki rivayet ne yazık ki geçmişteki İslâm alimleri tarafından tenkide tabi tutulmamıştır, daha doğrusu biz henüz tespit edemedik. Ancak bütün İslâm alimleri bilirler ki bir rivayetin kabul edilebilmesi için hadis kabul kriterlerine göre hem senedinin hem de metninin sahih olması gerekir. Elbette hadis kitaplarında bu iki rivayetin yer almaması söz konusu kriterlerin dikkate alındığını göstermesine rağmen, ne yazık ki bilhassa tarihçiler bu kriterleri dikkate almadıkları için Hz. Peygamber ve İslâm adına tamiri zor hatalara ve yanlışlara meydan vermektedirler.²⁷ Modern dönemde de Hz. Peygamber'in hayatı ve gazveleri hakkında kitap yazan hem müslüman hem de diğer din mensuplarının²⁸ kitaplarında da bu bilgilere, tashih edilmeksizin yer verilmektedir.

Halbuki tarihî de olsa yanlış bilgilerin ve inançların İslâm adına gerçekmiş gibi sunulmasının, günümüz din anlayışın şekillenmesinde ve bilinçaltında yer etmesinde derin tesirler bıraktığını ve bu bilgilendirme sayesinde önüne geçilmez vahim sonuçlara götürebileceğini unutmamak

25 Buhârî, "Hibe", 28 (III, 141).

26 Buhârî, "Cihad", 147-148.

27 Benzer bir çalışma için bk. Mustafa Ertürk, "Şiddet İçerikli Bazı Rivayetlerin Tahlili ve Tenkidi", *Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2002/2, s. 71-99

28 Mesela bk. P. De Lacy Johnstone, *Muhammad and His Power*, Delhi, 1901, s. 96; W. Montgomery Watt, *Muhammad at Madina*, Oxford, 1981, s. 15, 18, 178, 179; Maxime Rodinson, *Mohammad*, translated by Anne Carter, s. 171, 172.

gerekir. Çünkü bazı bilgiler vardır ki, tarihi de olsa sadece kağıt üzerinde kalmamakta bazen fiiliyata yansıyabilmektedir. Son söz olarak şunu belirtmek gerekir: Akademik anlamda bilimsel olmayan, ideolojik olarak barış ve birlikte yaşama esasına dayanmayan, hak, hukuk ve adaletin dikkate alınmadığı her gayret sonunda başarısızlığa uğrayacaktır. Gerek tarihte gerekse günümüzde herhangi bir semavi dine mensup olan birtakım insanların yapmış oldukları hatalara ve yanlışlar asla dinin kendisine mâl edilmemesi insaf ve insanlık ahlakının gereği olsa gerektir. Bu çerçeveden bakıldığı zaman İslam dininin de şiddet ve terörü getirmek için değil, şiddet ve terörü ortadan kaldırmak için gönderildiğini ve bunu tebliğ eden Peygamberinin de aynı ahlaka sahip olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.